

Česká republika
USNESENÍ
Ústavního soudu

Ústavní soud rozhodl dnešního dne v senátu složeném z předsedy Vladimíra Sládečka a soudců Tomáše Lichovníka a Davida Uhlíře (soudce zpravodaje) o ústavní stížnosti stěžovatelky obec Radiměř, se sídlem Radiměř 170, IČ: 00277258, zastoupené Mgr. Jiřinou Svojanovskou, advokátkou, se sídlem Šilingrovo nám. 257/3, Brno, proti rozsudku Okresního soudu ve Svitavách ze dne 30. listopadu 2018 č. j. 4 C 7/2018-115 a rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 26. června 2019 č. j. 18 Co 91/2019-150, spojené s návrhem na zrušení § 8 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů, takto:

Ústavní stížnost a návrh s ní spojený se odmítají.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a shrnutí řízení před obecnými soudy

1. Dne 29. září 2019 byla Ústavnímu soudu doručena ústavní stížnost stěžovatelky, již se domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí spolu se zrušením ustanovení § 8 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o obecních restitucích" a ustanovení § 8 odst. 1 zákona o obecních restitucích dále jen "napadené ustanovení"). V ústavní stížnosti navrhla stěžovatelka postupem dle § 72 ve spojení s § 74 zákona č. 183/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen "zákon o Ústavním soudu") zrušení v záhlaví označených soudních rozhodnutí a napadeného ustanovení s tím, že rozhodnutí měla být vydána v rozporu se zásadami spravedlivého procesu dle čl. 36 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a v důsledku neústavnosti napadeného ustanovení, které bylo v souzené věci aplikováno, garancemi ochrany majetku vyplývajících z čl. 11 Listiny.

2.Z ústavní stížnosti, přiložených soudních rozhodnutí a soudního spisu, který si Ústavní soud vyžádal, vyplynulo, že stěžovatelka byla v postavení žalované účastníkem civilního řízení zahájeného u Okresního soudu ve Svitavách (dále jen "soud prvního stupně") o zaplacení částky 20 224 Kč s příslušenstvím, které proti stěžovatelce vedla v postavení žalobce Česká republika - Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále jen "vedlejší účastník"). Vedlejší účastník uvedený nárok uplatnil z titulu stěžovatelčiny povinnosti vydat mu bezdůvodné obohacení, které na straně stěžovatelky mělo vzniknout z důvodu jí provedené těžby dřeva na lesním pozemku parc. č. 1929 v obci a katastrálním území Radiměř (dále jen "dotčený pozemek"), jehož je vedlejší účastník vlastníkem. Samotný rozsah těžby co do objemu vytěženého dříví a ocenění jeho hodnoty sporné mezi stěžovatelkou a vedlejším účastníkem v principu nebyly. Těžbu provedla stěžovatelka v září 2015 jako nahodilou kůrovcovou těžbu lesního porostu z důvodu ochrany dalších porostů a zamezení šíření uvedeného škůdce. Klíčovou předběžnou otázkou v projednávané věci bylo posouzení vlastnictví dotčeného pozemku, neboť vedlejší účastník tvrdil, že ačkoli stěžovatelka byla v minulosti vlastníkem dotčeného pozemku, je od 1. dubna 2013 v souladu s údaji obsaženými v katastru nemovitostí jeho vlastníkem on, a to v právě důsledku aplikace napadeného ustanovení (z něhož vyplývá, že pokud vlastnické právo, které na tu kterou obec přešlo podle ustanovení § 1 až 2b zákona o obecních restitucích, nebylo ještě k 29. červnu 2012 - tj. ke dni účinnosti zákona 173/2012 Sb. - zapsáno v katastru nemovitostí, byla daná obec povinna nejpozději do 31. března 2013 uplatnit návrh vůči katastrálnímu úřadu, nebo podat žalobu na určení vlastnického práva u soudu; pokud obec tuto povinnost v uvedené lhůtě nesplnila, považuje se den 1. dubna 2013 za den přechodu vlastnického práva na stát). Stěžovatelka se proti uvedenému tvrzení o vlastnictví dotčeného pozemku ze strany vedlejšího účastníka rozsáhle bránila, přičemž argumentovala tak, že pokud by dotčený pozemek byl skutečně jejím historickým majetkem a jeho vlastnictví nabyta dle zákona o obecních restitucích, toto vlastnické právo k němu nemohla ztratit v důsledku neústavnosti napadeného ustanovení (a z toho vyplývající nemožnosti jeho aplikace na souzenou věc), a pro případ, že by dotčený pozemek ve skutečnosti jejím historickým majetkem nebyl (a ona tak

jeho vlastnictví nenabyla dle zákona o obecních restitucích), nabyla vlastnické právo k dotčenému pozemku vydržením, jelikož jej užívala v dobré víře od 7. prosince 1998, kdy jí byl na základě zákona o obecních restitucích předán do užívání, až do 29. ledna 2015, kdy obdržela první přípis od státního podniku Lesy České republiky o tom, že nemá být od 1. dubna 2013 vlastníkem dotčeného pozemku v důsledku účinků napadeného ustanovení. Stěžovatelka před soudem prvního stupně na svoji obranu rovněž namítala, že návrh na zápis jí svěřícího vlastnického práva ke svému historickému majetku do katastru nemovitostí podala již dne 26. dubna 1993, a byť se tak stalo předtím, než nabylo účinnosti napadené ustanovení, které změnilo lhůtu pořádkovou na lhůtu prekluzivní, bylo by v rozporu s úmyslem zákonodárce, aby se i přesto na stěžovatelku vztahoval "zcela zásadní důsledek restituční tečky". Co do výše uplatněného nároku se stěžovatelka bránila částečnou kompenzační námitkou z důvodu vynaložených nákladů na realizaci dané těžby dřeva ve výši 5 432,50 Kč.

3. Soud prvního stupně nejdříve o uplatněném nároku rozhodl vyhovujícím platebním rozkazem a následně, v důsledku odporu podaného stěžovatelkou, rozsudkem ze dne 30. listopadu 2018 č. j. 4 C 7/2018-115 (dále jen "rozsudek soudu prvního stupně"), jehož výrokem I. částečně vyhověl vedlejšímu účastníkovi a uložil stěžovatelce povinnost zaplatit částku 13 156,50 Kč s příslušenstvím, výrokem II. žalobu v rozsahu částky 7 067,50 Kč zamítl, výrokem III. rozhodl o povinnosti stěžovatelky nahradit vedlejšímu účastníkovi náklady řízení ve výši 700 Kč a výrokem IV. uložil stěžovatelce povinnost zaplatit České republice na účet soudu prvního stupně soudní poplatek ve výši 657 Kč. Soud prvního stupně provedl ve věci obsáhlé dokazování, a to včetně řady listinných důkazů a výslechů svědků, kteří vypovídali ohledně potřebnosti, neodkladnosti a rozsahu provedené těžby, a takto dospěl k jednotlivým skutkovým zjištěním (viz body 3 až 14 rozsudku soudu prvního stupně). Mezi těmito zjištěními je vzhledem k podstatě projednávané ústavní stížnosti rozhodující, že dle názoru soudu prvního stupně dotčený pozemek původně majetkem stěžovatelky byl, jelikož lesní komplex, jejichž součástí byl i dotčený pozemek, byl jejím právním předchůdcem v postavení přidělce, obci Česká Radiměř, v listopadu 1947 přidělen na základě dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. a v prosinci 1947 byl i fyzicky předán. Soud prvního stupně tak došel k závěru, že vlastnické právo k dotčenému pozemku na stěžovatelku dle zákona o obecních restitucích přešlo. Ke stěžovatelkou namítané neústavnosti napadeného ustanovení, které má mít disproporční sankční povahu, a ve svém důsledku představovat nedovolené odnětí vlastnického práva bez náhrady, odkázal soud prvního stupně vedle relevantní judikatury Nejvyššího soudu na plenární nález Ústavního soudu ze dne 9. srpna 2016 sp. zn. Pl. ÚS 20/16 (N 147/82 SbNU 337; dostupné též na <http://nalus.usoud.cz>), kterým se Ústavní soud k ústavnosti napadeného ustanovení dle názoru soudu prvního stupně v podstatném ohledu již vyslovil s jednoznačným závěrem (viz body 17 a 18 rozsudku soudu prvního stupně); z tohoto důvodu soud prvního stupně také nepřistoupil ke stěžovatelkou navrhanému přerušení řízení a předložení věci Ústavnímu soudu postupem dle čl. 95 odst. 2 Ústavy České republiky (dále jen "Ústava"). Soud prvního stupně ohledně napadeného ustanovení uzavřel, že tato tzv. restituční tečka je zvláštní a prekluzivní lhůta, která má hmotněprávní povahu s tím, že tyto otázky byly již judikatorně vyřešeny. Vzhledem k tomu, že jako vlastník dotčeného pozemku byl a i nadále je v evidenci katastru nemovitostí veden vedlejší účastník (a že stěžovatelka netvrдила, že by nejpozději do 31. března 2013 podala nový návrh na zápis do katastru nemovitostí či žalobu na určení vlastnického práva), došel soud prvního stupně k právnímu závěru, že vlastnictví dotčeného pozemku svědčí v důsledku restituční tečky vedlejšímu účastníkovi. Ke stěžovatelkou předestřené variantě (originárního) nabytí vlastnictví dotčeného pozemku vydržením se soud prvního stupně vyjádřil tak, že ačkoli "nezpochybňuje argumentaci žalované" o poctivé držbě dotčeného pozemku, měla tento argument stěžovatelka vznést v řízení o určení vlastnictví dotčeného pozemku, k jehož zahájení ji napadené ustanovení předepisovalo lhůtu do 31. března 2013, neboť při zohlednění zásady upřednostňující uplatnění restitučních zákonů před obecními předpisy nelze připustit obcházení speciálních předpisů o majetkových restitucích skrze uplatňování jiných nároků - k tomu soud prvního stupně odkázal na závěry plenárního stanoviska Ústavního soudu ze dne 1. listopadu 2005 sp. zn. Pl. ÚS - st. 21/05 (ST 21/39 SbNU 493; 477/2005 Sb.). V bodech 21 až 26 rozsudku soudu prvního stupně odkázal tento soud na jím použitou právní úpravu (zejm. § 989 odst. 1, § 991 odst. 1, § 992 odst. 1, § 1000 a 1001 občanského zákoníku), pod níž subsumoval zjištěný skutkový stav, a vyložil, proč s ohledem na konkrétní okolnosti případu považoval stěžovatelku od ledna 2015 za nepoctivého držitele, který však provedl těžbu v souladu s péčí řádného hospodáře a v rámci prevence vzniku dalších škod. Následně v bodě 27 rozsudku soudu prvního stupně tento soud zrekapituloval, proč shledal námitku započtení částky 5 432,50 Kč uplatněnou v řízení ze strany stěžovatelky za důvodnou, a vysvětlil, že při kalkulaci snížené výše přiznaného nároku zohlednil i částku daně z přidané hodnoty, kterou stěžovatelka z prodeje dřeva již státu odvedla. Body 28 až 30 rozsudku soudu prvního stupně se týkají nákladových výroků a nejsou z pohledu ústavní stížnosti relevantní.

4. Stěžovatelka proti všem výrokům rozsudku soudu prvního stupně, vyjma výroku II., podala odvolání ke Krajskému soudu v Hradci Králové, pobočka v Pardubicích (dále jen "odvolací soud") s odůvodněním, že dotčený pozemek nabyla vydržením, které je samostatným právním institutem, jehož účelem je především zhojení vad nabyvacího titulu po uplynutí stanovené doby, jehož aplikace není napadeným ustanovením vyloučena ani omezena; v této souvislosti stěžovatelka poukázala na údajné nedostatky ve způsobu vyhodnocení

provedených důkazů a učiněných skutkových zjištěních soudu prvního stupně týkajících se především trvání dobré víry stěžovatelky ohledně jejího vlastnictví dotčeného pozemku. Soudu prvního stupně stěžovatelka dále vytkla to, že jasně neuvedl, pod jakou konkrétní restituční skutkovou podstatu zákona o obecních restitucích podřadil nabytí vlastnictví dotčeného pozemku stěžovatelkou a spokojil se pouze s obecným konstatováním, že stěžovatelka nabyla dotčený pozemek ex lege dle zákona o obecních restitucích, a že samotný závěr o nabytí vlastnictví k dotčenému pozemku zůstává sporným. Stěžovatelka v odvolání též zopakovala svá tvrzení o neústavnosti napadeného ustanovení z důvodů nepřiměřené krátkosti předepsané lhůty a svévole zákonodárce při jejím stanovení, a závěry nálezu Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 20/16 označila ve vztahu k projednávané věci za irelevantní, neb tento nálezný se zabýval jen charakterem lhůty obsažené v napadeném ustanovení, nikoli plnohodnotným (meritorním) přezkumem jeho ústavnosti. Soud prvního stupně pak měl tím, že nevyhověl stěžovatelce co do požadovaného přerušení řízení a předložení věci Ústavnímu soudu, zatížit řízení vadou, která měla za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Vedlejší účastník se ve svém vyjádření s rozsudkem soudu prvního stupně ztotožnil a navrhl jeho potvrzení. Odvolací soud svým rozsudkem ze dne 26. června 2019 č. j. 18 Co 91/2019-150 (dále jen "rozsudek odvolacího soudu") rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I. potvrdil, nákladové výroky III. a IV. rozsudku soudu prvního stupně drobně změnil, když zkorigoval podkladové výpočty soudu prvního stupně, a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Z rozsudku odvolacího soudu je patrné, že tento se ztotožnil se skutkovými závěry soudu prvního stupně, které bezzbytku převzal, a také s jeho právním posouzením věci, vyjma právního závěru o možnosti vydržení daného pozemku, neboť dle názoru odvolacího soudu, nabyla-li stěžovatelka vlastnictví dotčeného pozemku ex lege na základě zákona o obecních restitucích, nemohla později (opakovaně) nabýt vlastnické právo k totožné věci vydržením (viz zejm. bod 12 rozsudku odvolacího soudu). Odvolací soud se mimo jiné vyjádřil ke stěžovatelkou namítané neústavnosti napadeného ustanovení, když také v tomto ohledu se ztotožnil s úvahami soudu prvního stupně o dostatečnosti a jednoznačnosti již existující prejudikatury (zejm. náleznem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 20/16) a ústavněprávními souvislostmi věci se dále blíže nezabýval.

II. Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

5. Ústavní soud před meritorním posouzením ústavní stížnosti zkoumá, zda ústavní stížnost splňuje procesní požadavky stanovené zákonem o Ústavním soudu. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost byla podána stěžovatelkou, která byla účastníkem řízení, ve kterém byla vydána rozhodnutí napadená ústavní stížností, a že stěžovatelka před podáním ústavních stížností vyčerpala všechny opravné prostředky zákonem jí poskytnuté k ochraně jejích práv (vzhledem k hodnotě předmětu sporu ve smyslu ustanovení § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. bylo pro stěžovatelku dovolání nepřipustné přímo ze zákona). Ústavní stížnost byla také podána včas a splňuje tak veškeré zákonem o Ústavním soudu stanovené náležitosti, včetně povinného zastoupení advokátem (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu).

III. Argumentace stěžovatelky

6. Stěžovatelka ve své stížnosti ve vztahu k oběma napadeným rozhodnutím namítá porušení ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny a ústavně garantované ochrany majetku dle čl. 11 Listiny.

7. Ve vztahu k porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny stěžovatelka v první řadě věcně argumentuje tím, že při vydání napadených rozhodnutí obecné soudy opomněly učinit pro rozhodnutí potřebný právní závěr o klíčové předběžné otázce, a to konkrétně o určení té které restituční skutkové podstaty obsažené v zákoně o obecních restitucích, na jejímž základě mělo přejít vlastnické právo k dotčenému pozemku na stěžovatelku, jelikož otázka toho, zdali dotčený pozemek byl či nebyl historickým majetkem stěžovatelky, popř. na základě které restituční skutkové podstaty měl přejít na stěžovatelku, mezi účastníky slovy stěžovatelky "nebyla nesporná" a sám vedlejší účastník zaujímal v názoru na tuto otázku nejednotná stanoviska. Dále měly obecné soudy v řízení pochybit tím, že zcela opomněly učinit skutková zjištění a vyhodnotit provedený důkaz, kterým byl dopis vedlejšího účastníka ze dne 29. února 2016 adresovaný stěžovatelce, ve kterém vedlejší účastník vyjádřil svůj tehdejší názor, že v případě dotčeného pozemku se o historický majetek stěžovatelky nejedná a tímto měl stěžovatelce která je malou obcí, poskytovat "poněkud rozporuplné informace".

8. Argumentace stěžovatelky vystavěná na porušení čl. 11 Listiny se nijak podstatně neliší od ústavněprávní argumentace uplatňované stěžovatelkou již v řízení před oběma obecními soudy - ohledně porušení záruk na ochranu majetku stěžovatelka nadále namítá, že napadené ustanovení odnímá bez náhrady vlastnické právo obcím, je disproporční sankcí a zákonodárce měl při stanovení lhůty v trvání 9 měsíců projevit nepřijatelnou svévoli. Mimoto stěžovatelka tvrdí, že ačkoli mělo být v řízení před obecními soudy prokázáno, že návrh na zápis vlastnického práva ke svému historickému majetku do katastru nemovitostí podala dne 26. dubna 1993, tj. předtím, než nabylo účinnosti napadené ustanovení, které změnilo lhůtu pořádkovou na lhůtu prekluzivní, měl by

i tento dřívější návrh na zápis do katastru nemovitostí být dostatečný k vyloučení účinků restituční tečky, jinak by výsledný stav byl v rozporu s úmyslem zákonodárce. A konečně stěžovatelka v této souvislosti namítá, že obecné soudy měly tím, že nepřistoupily ke stěžovatelkou navrhovanému přerušení řízení a předložení věci Ústavnímu soudu postupem dle čl. 95 odst. 2 Ústavy, zatížit řízení vadou, která měla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

IV. Posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti

9. Ústavní soud posoudil obsah ústavní stížnosti stěžovatelky, jí předestřenou argumentaci, seznámil se s obsahy napadených rozhodnutí a došel k závěru, že ústavní stížnost je zjevně neopodstatněná ve smyslu § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu, když toto zákonné ustanovení poskytuje Ústavnímu soudu v zájmu racionality a efektivity řízení pravomoc posoudit přijatelnost návrhu předtím, než o návrhu meritorně rozhodne nálezem.

10. Jako téměř v každém svém rozhodnutí, i zde Ústavní soud zdůrazňuje, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy). Ústavní soud není součástí soustavy obecných soudů (čl. 91 Ústavy) a není ve vztahu k nim v postavení soudu nadřízeného a není další přezkumnou instancí. Jakýkoli zásah do rozhodovací činnosti obecných soudů je spíše výjimkou a Ústavní soud opakovaně judikoval zásadu sebeomezení při využívání své kasační pravomoci. Řízení před Ústavním soudem není pokračováním řízení před obecnými soudy, ale zvláštním a specializovaným řízením, jehož předmětem je posouzení, zdali v předchozích řízeních nedošlo k zásahu do stěžovatelčiných základních práv a svobod zaručených jí ústavním pořádkem. Ústavní soud v minulosti opakovaně judikoval, že nesprávným výkladem podústavního práva může v důsledku dojít k porušení určitých ústavně garantovaných práv a svobod [srov. např. náleze ze dne 28. května 2009 sp. zn. III. ÚS 2516/07 (N 124/53 SbNU 559)], avšak v projednávané věci k tomuto nedošlo.

11. Ústavní soud na tomto místě podotýká, že nepřehlédl, že v některých listinách, které jsou součástí vyžádaného soudního spisu, a jimiž bylo ve věci prováděno dokazování, je ve vztahu k spornému vlastnictví dotčeného pozemku zmiňována "jen" jeho část (nikoli však ideální podíl) o výměře 3,2761 ha z celkové evidované výměry 3,2811 ha pozemku, tedy přibližně 99,85 % výměry pozemku. Z obsahu procesních úkonů účastníků a napadených rozhodnutí obecných soudů nevyplývá, že by účastníci (či obecné soudy) tuto okolnost během řízení jakkoli zohledňovali, a proto od ní při posuzování ústavní stížnosti odhlédl i Ústavní soud.

12. K námitce stěžovatelky ohledně porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny Ústavní soud konstatuje, že v tomto rozsahu je ústavní stížnost převážně polemikou se skutkovými zjištěními a právními závěry obou obecných soudů, které až na naprosté výjimky Ústavní soud nepřezkoumává. Nicméně i přesto se k oběma námitkám stěžovatelky Ústavní soud alespoň stručně vyjádří.

13. Ohledně tvrzeného opomenutí obecných soudů učinit skutková zjištění z dopisu vedlejšího účastníka ze dne 29. února 2016 adresovaného stěžovatelce, není Ústavnímu soudu vůbec zřejmé, jaká, pro rozhodnutí ve věci relevantní, skutková zjištění měly dle názoru stěžovatelky obecné soudy z tohoto dopisu učinit. Po jeho prostudování (ve spisu na č. l. 51) z něj i pro Ústavní soud vyplývá pouze to, že vedlejší účastník prostřednictvím náměstka pro právní služby a hospodaření s majetkem v únoru 2016 polemizuje s názory státního podniku Lesy České republiky a stěžovatelky o tom, že v dopise specifikované pozemky (mezi něž patřil i dotčený pozemek) byly historickým majetkem stěžovatelky, přičemž vedlejší účastník vyjadřoval názor opačný, tj. že tyto pozemky historickým majetkem stěžovatelky nebyly. Tyto názory však byly vysloveny vedlejším účastníkem dlouho před zahájením soudního řízení a zjevně neměly povahu skutkových tvrzení, ohledně nichž by soudy měly provádět jakékoli dokazování - viz též první odstavec bodu II. vyjádření vedlejšího účastníka ze dne 25. června 2018 k odporu stěžovatelky, ve kterém je tehdejší názor vedlejšího účastníka již revidován a jeho změna je vysvětlena dodatečným doložením potřebných listin ze strany státního podniku Lesy České republiky (ve spisu na č. l. 62 a 63). Pokud soud prvního stupně v rámci dokazování tento dopis k důkazu provedl (jak je jeví z protokolu o jednání před soudem prvního stupně konaném dne 26. června 2018; ve spisu na č. l. 72 a 73), šlo z pohledu Ústavního soudu o důkaz nadbytečný bez jakéhokoli dopadu do prokazování relevantních skutkových tvrzení, a soud prvního stupně ve vztahu k meritu věci u tohoto dopisu takřkajíc neměl, co by stěžovatelkou vyžadovaným postupem dle § 132 o. s. ř. hodnotil. Řečeno jinými slovy, do soudního řízení vedlejší účastník vstupoval se skutkovými tvrzeními odlišnými od tvrzení původních, prezentovaných v předsoudní fázi vzájemných jednání, přičemž pravdivost těchto nově zastávaných (odlišných) tvrzení se v soudním řízení nakonec prokázala. Naznačuje-li stěžovatelka, že jí, jakožto malé obci bez odborného aparátu, měla stěžovatelka namísto rozporuplných informací poskytovat spíše informační podporu, pak s tím by za ideálních podmínek jistě bylo možno obecně souhlasit, nicméně ve fázi soudního (autoritativního) řešení trvajícího sporu účastníků nemůže mít tento apel žádný podstatný vliv.

14. Ohledně namítaného opomenutí obecných soudů označit odkazem na číslo paragrafu a jeho odstavec (popř. písmeno) konkrétní skutkovou restituční podstatu, kterou považovaly za naplněnou, Ústavní soud stěžovatelce přitakává, že toto opomenutí určitým nedostatkem je, nicméně nedosahuje takové intenzity, aby samo o sobě zakládalo úvahy o překročení ústavněprávních limitů z pohledu spravedlivého procesu, když rozhodnutí obecných soudů jsou i přesto dobře přezkoumatelná. Z napadených rozhodnutí plyne, a to zejm. z rozhodnutí soudu prvního stupně, že soudy se i touto otázkou v potřebné míře podrobnosti zabývaly a své závěry srozumitelně a logicky odůvodnily, přičemž Ústavní soud podotýká, že právo na odůvodnění rozsudku není právem absolutním. Z obsahu bodu 7 rozsudku soudu prvního stupně se podává, že tento soud považoval stěžovatelku (resp. jejího právního předchůdce obec Českou Radiměř) za oprávněného přídělce dotčeného pozemku, přičemž toto zjištění učinil na základě obsahu Potvrzení o právoplatném přidělu lesa č. j. 97527/47-IX/B-6 ze dne 12.11.1947 (ve spisu na č. l. 64 až 66) a Zápisu Ministerstva zemědělství - Národního pozemkového fondu ze dne 16. prosince 1947 (ve spise na č. l. 67 až 71), které byly jako listinné důkazy před soudem prvního stupně provedeny (viz protokol o jednání před soudem prvního stupně konaném dne 26. června 2018; ve spisu na č. l. 72 a 73), a z nichž je patrné, že šlo o přiděl lesních pozemků jakožto původního konfiskátu postupem podle § 7 dekretu prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. (což je titul spadající pod skutkovou podstatu § 2a odst. 1 písm. a) zákona o obecních restitucích). Zápis o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí vyhotovený mezi stěžovatelkou a státním podnikem Lesy České republiky dne 7. prosince 1998 (ve spisu na č. l. 53), který vskutku obsahuje jen obecný odkaz na zákon o obecních restitucích, se ve vztahu k titulu nabytí vlastnictví z pohledu obecných soudů nejeví jako rozhodný, jelikož tento svědčil jen o tom, že byl dotčený pozemek stěžovatelce předán (a má tedy charakter spíše "předávacího protokolu") - viz první větu v bodě 7 rozsudku soudu prvního stupně. Stejně tak listina nazvaná "Doložený příděl v původním k. ú. Česká Radiměř" ze dne 20. listopadu 1998 (ve spisu na čl. 54) nebyla v tomto směru rozhodná, neboť z ní soudy pouze ověřily, že dotčený pozemek v daném přidělu lesa zahrnut byl - viz poslední větu v bodě 7 rozsudku soudu prvního stupně.

15. K argumentům založeným na neústavnosti napadeného ustanovení pro jeho rozpor s čl. 11 Listiny Ústavní soud odkazuje na již výše citovaný plenární nálezný sp. zn. Pl. ÚS 20/16, k jehož závěrům při vypořádání námitek stěžovatelky přihlédl i obecné soudy. První senát Ústavního soudu reflektuje poukaz stěžovatelky na fakt, že citovaný nálezný nepředstavuje plnohodnotný meritorní přezkum napadeného ustanovení, nicméně nosné právní názory vyjádřené v odůvodnění tohoto nálezu jsou relevantní i pro posuzovanou věc, jsou jednoznačné a senát je jimi vázán. Jakou většinou byl daný nálezný plněm přijat, což je okolnost, na kterou stěžovatelka ve stížnosti též upozorňuje, je v tomto ohledu bezvýznamné. V citovaném nálezu Ústavní soud ke krátkosti předmětné lhůty konstatoval, že tento argument nemůže obstát: "Za prvé ji předcházela více než dvacetiletá doba k zápisu vlastnictví do katastru nemovitostí. Již původní ustanovení § 8 zákona č. 172/1991 Sb. účinné od 24. 5. 1991 ukládalo obcím povinnost "do jednoho roku po nabytí vlastnictví k nemovitým věcem podle tohoto zákona učinit návrh příslušnému středisku geodézie na zápis těchto nemovitých věcí do evidence nemovitostí". Nově stanovená povinnost uplatnit své vlastnické právo do 31. 3. 2013 nebyla nijak překvapivá" (viz bod 26 nálezu). K tomu Ústavní soud nyní rozvádí, že stanovení jakékoli lhůty k uplatnění práv je obecně v rukou zákonodárce, který je sice limitován ústavněprávními mantinely, a to zejména zákazem legislativní libovůle, avšak pokud jím stanovená délka lhůty není zjevně nepřiměřená a fakticky (či jinak) neznemožňuje výkon práva, zůstává určení její konkrétní délky především věcí právně politickou a prostor k normotvorbě je poměrně široký (k tomu srov. totožně v obdobné věci usnesení Ústavního soudu ze dne 28. února 2017 sp. zn. III. ÚS 418/17, zejm. bod 15). V bodě 25 citovaného nálezu sp. zn. Pl. ÚS 20/16 Ústavní soud vyjádřil názor, že k přechodu majetku obcí zpět na stát dochází až marným uplynutím zákonné lhůty v důsledku dlouhodobého neplnění povinností ze strany obcí, a to za účelem zvýšení právní jistoty, resp. ukončení období nejistoty, u vlastnických práv k pozemkům dotčených restitucemi. Takovou konstrukci shledal Ústavní soud za ústavně konformní zásah do vlastnických práv obcí a k daným závěrům se ostatně hlásí i nadále - viz např. bod 74 nálezu ze dne 14. května 2019 sp. zn. Pl. ÚS 21/18 (173/2019 Sb.).

16. Ohledně námítky procesní vady, které měla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Ústavní soud v první řadě konstatuje, že srovnatelné námítky nejsou (samy o sobě) dostatečným základem pro úspěšné podání ústavní stížnosti, nicméně s ohledem na okolnosti se i k této námítce stěžovatelky Ústavní soud vyjádří. Stěžovatelka se mylí, má-li za to, že čl. 95 odst. 2 Ústavy zakládá účastníkovi soudního řízení subjektivní (procesní) právo domáhat předložení věci Ústavnímu soudu. Dané ustanovení takové procesní právo účastníkovi nezakládá, a to ani v kontextu práva na spravedlivý proces, neboť postup spočívající v předložení věci Ústavnímu soudu je přímo odvislý toliko od právního názoru obecného soudu na ústavnost jinak použitelného zákonného ustanovení, který si obecný soud (z definice a nutně) formuluje samostatně a nezávisle. V tomto směru Ústavní soud odkazuje na svoji dosavadní rozhodovací praxi (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 18. dubna 2013 sp. zn. II. ÚS 1025/12 anebo usnesení ze dne 24. března 2017 sp. zn. I. ÚS 1100/16).

17. K námitce stěžovatelky směřující vůči tomu, že obecné soudy v rozporu s účelem napadeného ustanovení nepřiznaly jejímu návrhu na zápis do evidence nemovitostí ze dne 26. dubna 1993 adresovanému Geodézii Svitavy (ve spisu na čl. 48) účinky návrhu na zápis do katastru nemovitostí ve smyslu napadeného ustanovení, Ústavní soud uvádí, že z obsahu této listiny v prvé řadě nevyplývá, že by stěžovatelka podala návrh na zápis do katastru nemovitostí ohledně dotčeného pozemku. Ústavní soud si pro úplnost a vyloučení pochybností vyžádal postupem dle § 48 odst. 2 zákona o Ústavním soudu v rámci předběžného posouzení opodstatněnosti ústavní stížnosti zprávu a podklady od Katastrálního úřadu pro Pardubický kraj, Katastrální pracoviště Svitavy, týkající se uvedeného podání stěžovatelky, nicméně ani z nich nevyplývá, že by stěžovatelka návrh na zápis jejího vlastnického práva k dotčenému pozemku podala (čehož logickým důsledkem je fakt, že jako vlastník dotčeného pozemku je i nadále v katastru nemovitostí zapsán stát). Skutečnost, že tak stěžovatelka v minulosti řádně učinila ohledně desítek jiných nemovitostí, které tvořily její historický majetek, u nichž bylo její vlastnické právo zapsáno do katastru nemovitostí, nelze považovat za splnění povinnosti obce podat ve smyslu napadeného ustanovení návrh u katastrálního úřadu pro konkrétní (spornou či jen ze strany obce neřešenou) nemovitost, jejíž vlastnictví v katastru nemovitostí nebylo pro obec zapsáno nejpozději ke dni 31. března 2013.

18. Ústavní soud tedy závěrem shrnuje, že z obsahu napadených rozhodnutí a vyžádaného soudního spisu se jeví, že obecné soudy se předběžnou otázkou vlastnictví dotčeného pozemku v dostatečné míře zabývaly, své závěry odpovídajícím způsobem a logicky odůvodnily, přičemž nevybočily z mantinelů volného hodnocení důkazů - z obsahu napadených rozhodnutí nevyplývá extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními obecných soudů. Nadto Ústavní soud v dané věci neshledal ani žádný interpretační exces při výkladu rozhodných právních norem; korekci právního názoru vysloveného soudem prvního stupně na eventuální možnost vydržení dotčeného pozemku ze strany odvolacího soudu nelze považovat za nepřiléhavou či nedůvodnou (ostatně šlo o úvahu v důsledku spíše teoretickou, neb na vyřešení této otázky meritorní rozhodnutí ve věci nespočívalo). Z napadených rozhodnutí není ani jinak patrné, že by obecné soudy při vydání výše uvedených napadených rozhodnutí měly postupovat v jakémkoli kvalifikovaném rozporu s o. s. ř., který by přesáhl meze vyplývající z čl. 36 Listiny, jehož porušení stěžovatelka namítala. K otázkám spojeným s posouzením souladu napadeného ustanovení s čl. 11 Listiny odkazuje Ústavní soud, stejně jako obecné soudy v předchozím řízení, v plném rozsahu na již citovaný nálezný sp. zn. Pl. ÚS 20/16; závěry v něm obsažené jsou vázány jak obecné soudy, tak první senát Ústavního soudu, a proto výklad a aplikaci napadeného ustanovení provedené obecnými soudy, při nichž se od těchto závěrů neodchýlily, považuje Ústavní soud za ústavně konformní i v projednávané věci.

19. Z výše uvedených důvodů Ústavní soud mimo ústní jednání a bez přítomnosti účastníků odmítl ústavní stížnost podle § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu jako návrh zjevně neopodstatněný. Vzhledem k tomu byl Ústavním soudem postupem dle § 43 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 43 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu odmítnut i návrh na zrušení napadeného ustanovení, tj. § 8 odst. 1 zákona obecních restitucích, když jde o návrh akcesorický, který sdílí osud odmítnuté ústavní stížnosti.

Poučení: Proti usnesení Ústavního soudu není odvolání přípustné.

V Brně dne 15. září 2020

Vladimír Sládeček v. r.
předseda senátu